

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA: Ljubljana,
Miklošičeva 22/II. Del.
zbornica. — Pošt. predal:
375. — Tel. št. 35-29. —
Pošt. ček. rač. št. 17.548.
— NAROČNINA: Za
nečlane 3 din mesečno.
LIST IZHAJA
VSAKO SOBOTO

LETO III.

LJUBLJANA, SOBOTA, 28. OKTOBRA 1939.

ŠTEV. 44.

CENJ. NAROČNIKE —
NEČLANE,

ki še niso poravnali naročnino za leto 1939, prosimo, da to čimprej storijo, ker bi sicer bili primorani, da jim list ustavimo.

UPRAVA.

Sprejmimo
božje kraljevanje!

Vsega je v izobilju na zemlji. Nad vsemi je razprostrto sinje nebo. Za telo in za dušo je poskrbljeno. Poskrbel je naš Oče.

Za nas vse je pri Očetovi mizi dosti prostora. Narodi v svetu, stanovi v narodih, družine in poedinci v stanovih bi tu mogli živeti v srečnem soglasju.

Ne žive. Niso srečni. V svetu ni soglasja. Duhovne in telesne dobrine so si prisvojili nekateri, za druge je ostalo siromaštvo. Posest dobrin je postala privilegij izvoljenih, močnih, brezobzirnih, silnih, siromaštvo delež milijonov. Sila je razdelila vse v dva tabora, razklala jih je v dva razreda. Mesto soglasja in sreče se je sovraštvo svojo veliko setev.

Človek je človeku volk postal. Narod narode zatira. Mesto, da človeštvo gradi in ustvarja, vse sile napenja, da uničuje in upropašča že ustvarjeno. Z mrzlično naglico v divjem zagonu drug drugemu prinašajo trpljenje in smrt.

Ni ga, ki bi to blazno tekmo, to strašno dirko v smrt zaustavil, to uničevanje preprečil. Plaz, ki se je sprožil, drvi z nezadržno silo v brezno zlih človeških dejanj in ruši prav vse pod seboj.

Zastonj je strah, jok, trpljenje milijonov. Brez haska so vroče želje, da bi tega vsega ne bilo.

Klici vladarjev so v tej vihri oglušeli. Zanje se nihče ne zmeni. Zdi se, da še molitev vernih več ne prodre svinčenih oblakov, ki so zagrnili pravično nebo. Srca onih, ki trpijo in srca onih, ki v trpljenje tirajo, rotenja vladarjev in molitve vernih so si le preveč podobne med seboj. V vseh je premalo sonca, premalo božjega sinovstva. Vsi smo predaleč od Očeta po življenju. Zato nas ne sliši, nas uslišati ne more.

Preveč smo se iztrgali iz Njegovega nebesnega objema in se vsi zakoreninili v zemljo. Pošteni ljubezni smo odmrli, odprli pa vrata nasilju na stečaj. Naše je postalo kraljestvo tega sveta, naša borba zanj. Zanj smo pograbili z obema rokama, vse drugo smo iz rok izpustili. V borbi za svet, za njegove dari smo izločili njegovega ustvarjalca in urejevalca. V svetu, kakor smo ga mi brez njega in proti njemu uredili, zato ni več modrosti božjega kraljestva, ni miru in ni sreče.

Ni več Boga v svetu in v naših dušah. Zato ni ljubezni in ni edinstvi, ni soglasja in ni sreče. V nas ni več Luči in ni pravega spoznanja. Prepiramo se med seboj o demokraciji, o svobodi in avtoriteti, ker božja avtoriteta v nas ne živi in zato svobode božjih sinov ne poznamo.

Vsi vemo: ni mogoče po sedanjih potih rešiti sveta, ni ga mogoče prav urediti, ko kraljevanje nasilja tlači pravico ob tla. Odprimo zato zledenela srca božjemu soncu na stečaj! V polnosti božje postave je naše življenje. Za vsakega poedince, za vse narode sveta, za vse stanovne narode naj velja, da v svojo srečo sprejmimo nad seboj božje kraljevanje.

Bolj kakor druga leta se nam zdi potrebno poudariti te vodilne misli našega pokreta ob sedanjih težkih prilikah ob letošnjem prazniku Kristusa Kralja. Naj bi tako bridko preizkušeni narodi in stanovi, izmodreni po izkustvih, sprejeli v svetu vrhovno božje vodstvo. Naši organizirani člani pa naj — v borbi z brezboštvom — strnjeni stoje v Kristusovi Cerkvi, v našem malem slovenskem narodu pa delajo z vsemi silami, da bo slovenski delavski stan Kristusu Kralju vdan!

Delavstvo mora biti organizirano

Brez izjeme skoro vse pravice si je delavstvo priborilo po svojih strokovnih združenjih.

Kdor vsaj majčkeno pozna odnose delavstva do podjetnika ve, da je skoro vsak uspeh delavstva v borbi proti kapitalu sad dolgotrajnih vztrajanj in prizadevanj. V borbi poedinec, delavec ne pomeni nič. Le strnjene sile morejo ped za pedjo osvajati zase, sebi ugrabljene pravice.

Danes ves svet toliko govori o Maginotovi in Siegfriedovi liniji. Nezavzetni, pravijo, da sta. Nasprotniki so se z najboljšim orožjem ob uporabi vseh modernih tehničnih sredstev s svojimi utrdbami zarili globoko v zemljo. Naroda, to in onstran liniji s strahom gleda na te silne utrdbe. Cel narod se boji! Kaj naj potem opravi poedinec v boju zoper te dve liniji?! Tako, kakor ob Renu se srečujeta dva protivnika tudi v socialnem življenju narodov in sveta. Tam si stojita nasproti dva naroda, tu dve socialni plasti; kapital in delo, kapitalist in delavec.

Kapital je v teku časa zasužnjil sebi človeka, njegovo dušo in telo. Povsod se je utrdil in se zasedal. S svojim pojmovanjem o življenju je zamrežil ves svet. V družine, v šole, v urade, v države, se je prikradel in tam dela zase protidelavsko nesocialno in zato nekrščansko politiko svobodnega profitarstva. Zjedel se je v duše tako, da se mnogi niti ne zavedajo, da iz njihovih besed in ravnanja veje kapitalisti-

čni nekrščanski duh. Mnogi celo, ki so kot katoličani poklicani po svojem zvanju in po svojem položaju, da v sožitju ljudi ustvarjajo kraljestvo Kristusovega bratstva in pravice, istočasno kažejo v praksi, kako globoko se je vanje zasedal protikrščanski duh kapitalistične miselnosti.

Kapital si je tako zgradil globoko v dušah in v stvarnem življenju široko moderno obrambno črto proti pravičnim zahtevam dobe in delavstva. Prava nevidna Maginotova ali Siegfriedova linija! Niti pedi prilaščenih pravic, niti najmanjšega vplivnega delokroga ne misli prostovoljno prepustiti. Vseposod je njegov življenjski prostor in o prostovoljnem priznanju kakih pravic drugi strani niti govora ni.

Delavstvo se mora s tem sprijazniti, računati mora s tem. Treba je, da svoje pravice, za krščansko ravnanje s človekom napram tako močnemu nasprotniku organizira primerno obrambo.

Posameznik tu ne pomeni nič. Tudi desetina vsega delavstva je še premalo strnjena vrsta, čeprav je še tako zavedna in trdno organizirana. Proti temu kapitalističnemu molohu, ki je v svetu in v dušah Boga pravičnosti ubil, se morajo strniti vsi delovni stanovi pod vodstvom najbolj prizadetega stanu delavstva.

Petnajst odstotkov organiziranega slovenskega delavstva, zato ne sme več imeti za seboj coklj 85% neorganiziranih. Teh 85% neorganiziranih je

grobokop svojih pravic in svojega stanu. Neorganizirana masa je to, ki v borbi s kapitalom nič ne pomeni in prečesto igra vlogo uskokov in izdajic.

Delavstvo mora zato za vsako ceno v obrambo svojih pravic zgraditi svojo močno narodno stanovsko obrambno črto žive nedeljive skupnosti. Vse delavstvo brez izjeme mora biti v to živo skupnost vključeno. Vse delavstvo mora biti organizirano. Nočemo nobenih cokelj več. Stan ima pravico od svojih stanovskih članov to zahtevati. Kdor svobodno noče na branik stanu, ga z isto pravico na svoj branik prisili stan. V boju s kapitalom ne bomo nikoli enakopravni, dokler tega ne dosežemo, da bo sleherni delavec včlenjen v organizacijo — obrambno linijo stanu. Priti mora končno do prisilnega organiziranja delavstva, do enotne proletarske črte.

To je naše načelno stališče, ki ga naj nikdo ne istoveti z zahtevo po fašizaciji ali po enotni edinstveni delavski organizaciji. Mi vemo, da kritika mora biti, da nadzorstvo ne sme izostati nad vodilnim sindikalnim pokretom. Naše geslo je samo: Vsak delavec mora biti organiziran. Kje? To je drugo vprašanje. Mislimo, da lahko v vsakem sindikatu, ki raste iz lastnih narodnih prilik in osnov. Proti enotnim združenim silam kapitala pa je vsekakor potrebna enotna združena sila delavstva, proti napadalni liniji kapitalista, obrambne linije delavstva.

Sklop „svobodnih“ razbit

Nam nasprotne organizacije so početkom letošnjega leta spoznale, da je razcepjen boj na treh frontah proti nam zanje premalo uspešen. Nič jim ni pomagalo, da so nas psovali z razdirači v delavskem stanu in za eksponente kapitalistične družbe. Tudi zmerjanje z »zelenci« jim ni prav nič pomagalo. Zveza združenih delavcev je rastla in napredovala številčno in moralno. Rastli so tudi njeni uspehi v borbi za koristi delavstva in številke so vsak dan glasneje klicale, da je edina prava pobornica in zastopnica slovenskega delavstva Zveza združenih delavcev. Dosledno so zato nasprotne organizacije v borbi proti našemu mlademu pokretu na terenu izgubljale, zgubljale med svojim članstvom in zgubljale med narodom.

Vedno ostrejši je bil naš pritisk, vedno jačje naše zahteve, da se nas pravično upošteva po našem delu in po naši moči. Ko smo svojo pravico zahtevali brezuspešno od nasprotnih sindikatov, smo jo priborili sami. Nasprotni sindikati so se zato početkom tega leta združili v enoten sklop, v katerem so hoteli s strnjnimi silami v koncentriranem napadu našo organizacijo pritisniti k tlom in jo streti. Ni se jim posrečilo! Nasprotno, je napram združenim nasprotnikom ostal naš napad vsled enotnosti še bolj dosleden in smotern, naši uspehi še večji. Mi smo te uspehe strnjnim nasprotnikom v naprej napovedali. Svojo napoved smo tudi uresničili ter uspeh dokazali z nepričakovanim izidom volitev obratnih zaupnikov, pri katerih smo mi med vsemi strokovnimi organizacijami dosegli prvo mesto.

Vedeli smo, da nasproten sklop nima življenjske trajnosti, ker ni imel skup-

nih življenjskih in idejnih temeljev. Saj so se v njem vezali načelno diametralno nasprotni pokreti in je to nasprotstvo prej ali slej moralo priti do izraza. Pričakovali smo, da se bo blok s »svobodno« našopirjenih organizacij v kratkem razšel. V praktičnem življenju enotnosti med njimi razen ob volitvah obratnih zaupnikov dejansko nikoli ni bilo. Narodna strokovna zveza se je v objemu marksistov in krščanskih socialistov čutila nekam nesrečno in nedomačo in je zato hodila mimo podivjanega marksizma in z njim zvezanega krščanskega socializma svoja lastna pota. Dočim so beli in rdeči marksisti dosledno odklanjali vsako sodelovanje s sedanjo upravo Delavske zbornice, je Narodna strokovna zveza izjavila, da hoče s to upravo lojalno sodelovati. Dočim je marksizem zunaj na terenu kričal o strašnih krivicah, ki se godijo delavstvu s prevzemom socialnih institucij po narodnem pokretu, se je Narodna strokovna zveza temu kričanju čimdalje bolj odmikala in končno popolnoma utihnila. Spoznala je, da je delo sedanje uprave Delavske zbornice za celoten slovenski delavski stan vsaj toliko koristno in uspešno, kakor je bilo delo prejšnjih uprav pod vodstvom marksistov.

Zadnja številka »Nove pravde«, glasilo Narodne strokovne zveze pa v vodilnem članku v mastnem tisku odgovarja »Delavski pravici« na njen napad na nas in na Narodno strokovno zvezo in v tem članku ugotavlja, da je nesmiselno tudi za JSZ, da svojo usodo priklepa na usodo skrahiranega marksizma in da je zanj to boljše, čim preje se reši iz njegovih oklepov. V tem članku pod naslovom »Kdo je odveč?« — »Nova pravda« obračunava

z marksizmom in ugotavlja, da imajo bodočnost samo nacionalni strokovni pokreti in pravi takole:

»Če bi bili krščanski socialci res nacionalni, potem internacionalnega marksizma ne bi smeli negovati, ker nima ničesar skupnega z izživiljanjem samobitnega in v lastno moč verujočega slovenskega naroda. Ne samo pri nas, povsod na svetu se je marksizem, kot ga uče naši rdeči strokovničarji iz dunajske šole, že zdavnaj preživel. Povsod je v likvidaciji in ne samo radi narodnega delavskega pokreta, ampak iz življenske in razvojne nuje sploh. Samo ene vrste marksizem še živi in to je komunizem, ki je pa tuj našemu narodu in menda krščanskim socialcem tudi.

Dejstvo je, da bo bodočnost poznala le nacionalne delavske pokrete in teh toliko, kolikor se bo razvilo kulturnih, socialnih in političnih svetovnonazornih gibanj. Kako stoji stvar pri nas Slovincih, je jasno. Dvoje svetovnih naziranj loči Slovence in dvoje nacionalnih strokovnih organizacij ima prostora. Kako se imajo tovariši okrog »Delavske pravice« opredeliti, je tudi jasno. Naj ne iščejo v trenutni zadregi posili zaveznitva in naj ne delajo poklonov marksističnemu pokretu, ki je bil in ostane tuj našemu delavstvu. Predvsem naj pa mrličev ne izkopujejo. In to je socialna demokracija z vsem njenim preživelim marksizmom in razlagami, ki so se jih slovenski marksistični interpreti naučili žgoleti izven domačih logov. Kar pa (Nadaljevanje na 2. str.)

NAŠ DELAVEC

mora živeti dobro in zadovoljno; to ni samo njegova pravica, temveč je tudi v interesu naroda in države!

Kaj dela JSZ?

Brca v Zagrebu

Zastopniki JSZ so bili pred kratkim v Zagrebu pri »Hrvatski delavski zvezi (HRS-u)«. Čeprav HRS-u ne priznavajo značaja »svobodne« strokovne organizacije, ker kot naroden pokret odklanja marksizem, so vseeno tam iskali zase zvez in opore. V sili in stiski vsaka rešilna bilka prav pride. Vodstvo HRS-a pa jih je pustilo na dilci. Ne tako! Dejalo jih je na dilco in jih odpihnilo v Ljubljano. Drugače se to pravi: dalo jim je breco s primernim poukom, da naj Slovenci svoje zadeve rešijo sami!

Papirnata vojska na stroške marksistov

V Ljubljani so v stalnem objemu z marksisti. Vse rešujejo v skupnih sejah in na borbo se pripravljajo. Ko že po vsem svetu grmi, zakaj ne bi grmelo in se bliskalo še iz krščansko socialističnega - marksističnega tabora. Proti ZZZD pokcajo s papirnatimi bombami z bezgovimi pištolami. Sam očka iz Vižmar, starosta gostilničar pritiska na petelina in proži, kakor predpisuje advokat »v skrbah za delavske žepce«.

Očkovo ime na zeleni brošuri proti zeleni ZZZD res lepo »paše« na pamfletu laži in podtikanj, ki ga je JSZ izdala skupno z marksisti in na njihov račun proti katoliški ZZZD. Samozavestno stopa v tem boju JSZ s pesmijo:

»Mi smo vojaki korenjaki,
kako nas gledajo ljudje;
pa pravijo to so junaki,
ki se nikogar ne boje.

Velike delamo korake,
pred nami boben ropota,
papirnate so naše čake
in puške naše iz lesa!

Veselo v III. tabor ...

V korajžnem objemu z marksisti zaljubljeno škilijo v novo sveto deželo sovjetov. Pobožno dvigajo oči do Karpatov in prosijo kakor Elija, da pride ogenj izpod neba in požre zeleno ZZZD, in vse njene prijatelje, ves slovenski narod, ki noče in ne mara zanje. Ta presneti narod trmasto vztraja v svojih taborih, kjer JSZ ne pride do komande. Še vedno se gre katoliško skupnost in liberalne odtenke. Marksisti z JSZ ne pridejo v poštev, kaj šele,

da bi prišli JSZ-arski advokatski generalčki do komande. Zato pa: adijo katoliška skupnost, zbogom mili moj narod, zbogom stari nacionalistični zavzniki iz »svobodnega« sklopa. Mi gremo, naprej, veselo naprej v bratškem objemu z marksisti v novi, v tretji tabor po komando in oblast. Mi gremo naprej, za nami pa gredo — nihče!

Vrag na platnu je predrt!

Nevzdržno prodira JSZ. Pred seboj podira vse zapreke. Če jih ni, jih sama naredi. Samega vruga na platno nariše in nanj napravlja prave juriše.

Proti DZ se bori, proti njenemu proračunu se bori; proti 4% za 3% doklado za zbornico se tepe, protestira in zboruje. Kakor po zraku maha, kakor nora maha okrog sebe in zgublja in trati dragocene moči, ki jih tratiiti treba ni. Proračun naše zbornice je namreč že dodelan. Boljši je kot lanski, a doklade ostanejo 3% kakor doslej. Vendar JSZ vpije in kriči, da vsaj videz naredi in zmagoslavno vsem nevednim proglasi: Glejte zmagali smo mi. Vrag na platnu je predrt.

Samo še ena akcija

V silnih krčih je treba silnih moči. Vse je treba strniti, vse je treba združiti. Vse manj važno mora prava svobodna socialistična ali krščansko socialistična JSZ v teh dneh opustiti. Opušči mora lastne seje, opusti mezdne boje, zanemari svoj program, zatajiti sindikalni značaj. Danes je važen nasprotnik, edin nasprotnik katoliška skupnost s svojim neznosnim naukom, da morajo katoliška načela zajeti celotno življenje, da se mora po njih ravnati politika. Ta nauk je treba najprej pobiti, ta načela je treba obglaviti. Mahničev testament se mora uničiti. Doslednost iz življenja je treba pregnati, da bodo prostor imele dvoživke in zraka dvoživci. V imenu svobode, demokracije in bratstva vseh naj zgine tiranstvo načel, naj zgine po katoliških načelih vodena praktična politika, naj premine politično edinstvo katoličanov, naj propade katoliška skupnost slovenskega naroda. Živi naj pa nova skupnost v znamenju Marxa in njegovih brezbožnih načel.

To je težka, je velika naloga in zato JSZ danes vodi samo eno akcijo: za boljševiske komisarije. Sporazum za nje je z marksisti že narejen.

Rdeči - rdečim

»Delavska politika« je v št. 120 prinesla iz Trbovelj dopis, pravi takole:

TRBOVLJE

Upi in zmote!

»Severovzhodni vetrovi so prinesli rdeče liste, katerih barva se je večkrat omenjala v dnevnih časopisih in je posebno pri neki kategoriji delavcev vzbudila optimistično domnevo, da za rdečimi lističi že sije rdeča jutranja zarja, ki bo na mah razsvetlila vse temne strani človeškega, posebno delavskega življenja. Nekateri gredo v svojem optimizmu celo tako daleč, da jim je vse drugo, kar je služilo desetletja kot rešilna vrh pred potapljanjem v socialni bedi, odveč, ko je pa odrešenje tako blizu.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ni domačega, slovenskega in narodnega, ni za uho našega delavstva.

Po teh tako jasno izraženih odklonilnih misli »Nove pravde« o marksizmu, je jasno tudi to, da enoten sklop nam nasprotnih organizacij ne obstoja več. Zrušil se je ob naši doslednosti in vztrajnosti ter ob svojih lastnih gnilih temeljih. Ob razbiti fronti nasprotnikov smo postali mi na tehničnici slovenskega delavstva njegova zlata sredina. Pride čas, ko se bodo razšli končno tudi oni na levi, t. j. beli in rdeči marksisti. Takrat bomo mi od slovenskega delavstva svobodno priznani nesporni njegovi vodilni predstavniki in bomo stan vodili v lepšo bodočnost. Ta čas ni več daleč.

Takšnim ljudem je težko dopovedati resnico, ker so brez vseh življenjskih izkušenj in za stvarnost ter resnico enostavno nedostopni. Pač pa so dostopni za zelo visoko doneča gesla in za privide, še bolj pa za demagogijo. Ta kategorija ljudi pričakuje, da se jim bo odprla čez noč čudežna dežela, ki jo poznajo iz pravljic in da bo treba samo usta odpirati, pa bodo nasičeni in njihovi upi uresničeni. Do tistega časa jim nadomešča čudežno deželo opajanje nad gesli, strmenje v nepoznano, zlato bodočnost.

Neizmerno zablodo takšnih pričakovanj bi spoznali ljudje, posebno tisti, ki šepčejo drugim, da je novi čas že takorekoč nastopil, šele ob trdi resničnosti, ko bi morali pod težo lastne discipline živeti kolektivno življenje, za katero mora biti človek od rane mladosti vzgojen in se mora njegovo gledanje na svet v temelju preobraziti. V nič bi se razblinili tem ljudem gradovi v oblakih, ko bi spoznali resničnost življenja, brez priveskov praznih upov, gesel in demagogije.

Ključ do obljubljenega dežele je življenje, ki narekuje vsakemu poedincu najstrožjo lastno disciplino, požrtvovalnost za skupnost in spoznanje, da je šele izvršeno delo milijon in milijonov rok, milijonov možgan, oni rdeči sončni žarek, ki bo spremljal bodočega človeka, bodočega proletarca skozi življenje. Treba je tudi poudariti, da trpi človek sedaj in da bo trpel tem bolj še v bodoče, če bo iskal svoj življenjski cilj v iluzijah. Oni pa, ki mislijo, da bi jim

bil novi čas, o katerem šepčejo svoji okolici, samo sredstvo za dosego njihovega cilja in ki se že vidijo v ne vem kakšnih položajih, visoko nad ostalimi, niso kolektivisti, ampak individualisti, še grši od sedanjih individualistov, ker hočejo trpko sedajnost podaljšati tudi v bodočnost. Kaj pa naj rečemo o tistih, ki mislijo, da bi nov čas začel na ta način, da bi hiteli v trgovine, iz katerih bi se vračali, noseč eden desni, drugi pa levi čevlji, eden spodnje, drugi pa zgornje žensko krilo; za te bi bili v novi dobi okovi še težji!

Namišljena razredna zavest, upanje v rešitev potom truda, trpljenja in znoja drugih, so pričakovanja, ki se ne bodo nikdar uresničila, pač pa zazibljejo posebno delavca, ki se jim vda, v sen, kakor pijanca, ko pa pride pre-

Socialno zavarovanje na novo podlago

Prišel je čas, ko bo treba vse naše socialno, delavsko in nameščensko zavarovanje postaviti na novo podlago. Samo po sebi se razume, da ta zahteva niti pri Slovencih niti drugod ni nova. Te dni pa slišimo iz Zagreba, da je tamkaj hrvatska delavska organizacija skupaj s hrvatsko nameščensko organizacijo v navzočnosti glavnega tajnika HSS dr. Krnjeviča postavila v tem pogledu čisto določene zahteve, ki se skoraj docela strinjajo z našimi.

Hrvatski delavci in nameščenci zahtevajo, da se za banovino Hrvatsko ustanovi poseben nosilec socialnega zavarovanja pod neposrednim nadzorstvom banske oblasti. Ta nosilec naj takoj začne delovati, med tem pa naj se polagoma likvidira Osrednji urad za zavarovanje delavcev pod nadzorstvom sposobnih zastopnikov vseh sestavnih delov Jugoslavije. — Dalje naj se za socialno zavarovanje zasebnih nameščencev ustanovi docela samostojen zavod, ki naj bo nosilec vsega zavarovanja zasebnih nameščencev na ozemlju

bujenje, ostane samo še razočaranje.

Prinašamo ta dopis, ki očitno cilja na one, ki se zanašajo, da jih skoro pride rešit boljševiska Rusija. Dopis je zanimiv zato, ker marksističen list tako piše o boljševiskem rešenju. Tudi mi poznamo nekaj takih tičev iz marksističnega in krščansko-socialističnega tabora, ki jim velja dopis »Del. politike«. Ti so pred par tedni že kar stiskali in dvigali pesti ter grozili poštemu delavstvu, češ, sedaj vas pa bomo. Vsi boste viseli. Karpati niso več daleč, daleč ni več naš dan. Seveda iz vsega skupaj ne bo nič.

Ko bi mi napisali »Upe in zmote«, bi nam seveda ne verjeli, ko pa rdeči rdeče tako lepo poučujejo, pa morda vendar ne bodo »za stvarnost in resnico enostavno nedostopni.«

banovine Hrvatske.

Slovensko stališče glede tega je že znano. Vendar naj na kratko omenimo tudi to, da se razvidi vsa podobnost naziranja.

Prvo, kar naj se izvede, je, da postane Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani samostojni in avtonomni nosilec bolniškega, nezgodnega, onemoglostnega ter starostnega zavarovanja delavstva. Osrednji urad v Zagrebu naj izroči Okrožnemu uradu v Ljubljani kapitalno kritje za nezgodne, starostne in invalidne rente ter druge rezerve, ki odpadejo na Slovenijo. Določiti naj se komisija, ki bo izvedla likvidacijo SUZOR-ja ter njegovo premoženje porazdelila novim nosilcem delavskega zavarovanja.

Isto, kar velja za Okrožni urad, velja tudi za Bolniško blagajno Trgovskega bolniškega podpornega društva v Ljubljani.

Tretji samostojni zavod naj bi postala bratovska skladnica. Prav tako bi bilo treba decentralizirati Borzo dela.

Slovenski nameščenci za decentralizacijo socialnih ustanov!

V torek dne 24. oktobra t. l. se je vršil v Delavski zbornici občini zbor organizacije nameščencev socialnih zavodov v Ljubljani, na katerem so soglasno sprejeli sledečo resolucijo, ki jo spodaj v celoti navajamo.

Naj omenimo, da nas je ta resolucija zelo razveselila, kajti prav isto stališče zastopamo tudi mi, slovenski delavci. Zaradi pomanjkanja prostora bomo danes priobčili samo resolucijo, o stvari bomo pa prihodnjič kaj več napisali. Resolucija se glasi:

Ljubljana, dne 24. 10. 1939.

Velečenjeni gospod

Dr. Srdjan Budisavljević,
minister za soc. politiko in
narodno zdravje,

Beograd.

Podpisana organizacija nameščencev socialnih zavodov v Ljubljani, je na svojem rednem občnem zboru dne 24. 10. 1939 sprejela sledečo resolucijo:

I. Ugotavljamo, da je nastopilo s prenosom kompetenc v ustanovah socialnega zavarovanja izredno stanje.

1.) Ker so postali ti zavodi na teritoriju banovine Hrvatske avtonomni ter dobili napram ostalim ustanovam izreden značaj.

2.) Ker sta istočasno centralizirani v Zagrebu, kot sedežu banovine Hrvatske, socialni ustanovi in sicer: Osrednji urad za zavarovanje delavcev in Osrednji urad izseljeniškega komisarijata.

II. Smatramo, da je s stališča enakopravnosti, kakor tudi s stališča nemotenega delovanja delavskih socialnih — zaščitnih zavodov nujno potrebno, da se odstrani to izredno stanje, in da dobi Dravska banovina iste kompetence, kakor jih ima banovina Hrvatska.

III. Zaradi tega zahtevamo, da se takoj decentralizira:

1.) Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

2.) Osrednji urad izseljeniškega komisarijata v Zagrebu.

3.) Osrednja uprava borze dela v Beogradu.

Pričakujemo, da se bo takoj in brez

odlašanja preneslo upravljanje navedenih ustanov na Dravsko banovino. Prav tako naj se tudi prenese v tem pravcu upravljanje teh ustanov na ostale banovine.

Blagovolite sprejeti g. minister ob tej priliki izraze našega odličnega spoštovanja.

DRUŠTVO ZDRUŽENIH ZASEBNIH IN TRGOVSKIH NAMEŠČENCEV SLOVENIJE, PODRUŽNICA NAMEŠČENCEV SOCIALNIH ZAVODOV, LJUBLJANA

URS razpada

Znano je, da je tekom tega leta razen velikega števila posameznikov, tudi več URS-ovih organizacij in celo ena cela zveza prestopila v Jugoras.

Pred kratkim je zapustil URS tudi eden od njegovih najpomembnejših funkcionarjev v Nišu in sicer Nedeljko Simović ter prestopil v Jugoras. Ob svojem prestopu je Simović izjavil, da bo javno pred delavstvom obrazložil zakaj je izstopil iz URS-a.

Simoviću sledijo sedaj še drugi delavci.

Iz Jugorasa

Izključitve

Izvrševalni odbor Jugorasa je na svojih sejah dne 3. in 13. t. m. sklenil, da se izključi iz vrst organizacije kot škodljivce pokreta Stevana Badanjaka, privatnega nameščenca in Vaso Kolundžija, stavbinškega delavca.

Red mora biti

Naš pokret mora pravilno funkcionirati in nam ne gre za parade in reklame. V vsaki naši organizaciji mora vladati red in delo. Tiste, ki tega ne želijo, naša organizacija ne potrebuje.

Vsak zaveden član strokovne organizacije viničarjev ZZZD bere »Slovenski delavec« in ga da brati tudi neorganiziranemu viničarju.

Naša borba - naša rast

Maribor

V soboto 21. t. m. smo stavbinski delavci zborovali. Strokovni tajnik tov. Peter Rozman nam je obrazložil predlog nove kolektivne pogodbe za stavbinsko delavstvo in v zvezi s tem seveda tudi nujno potrebo svoje strokovne organizacije ZZZD. Stavbeni delavci se zavedamo, da nas čaka težko delo in trda borba, ako hočemo kaj doseči. Sedanje mezde so pač resnično daleč prenizke, zlasti za delavstvo, da bi mogle zadostovati vsaj najskromnejši življenjski eksistenci. Brez borbe pa ni zmage in tako je celotni uspeh odvisen od naše delavske zavednosti in volje po skupni združenosti moči — organizaciji. **Stavbinci! Agitirajte in pridobivajte povsod delavstvo svoje stroke — za ZZZD!**

Na stavbi podjetja Mavrič v Cafovi ulici v Mariboru so naši obratni zaupniki ZZZD dosegli povišanje mezde delavcem od din 3.50 na din 3.75, kakor sicer to določa kol. pogodba, vendar pa podjetje tega ni izvajalo. Rdeči so si kaj prizadevali, da bi svojo organizacijo tukaj izvedli, pa so jih delavci enodušno odklonili. Živela naša zelena ZZZD!

Grosuplje

Akcija ZZZD za sklenitev kolektivne pogodbe. — Z ozirom na vedno naraščajočo draginjo, je ZZZD pričela akcijo zaboljšanje mezd in obenem s tem tudi akcijo za kolektivno pogodbo v podjetju »Motvoz«, d. d. - Grosuplje. Že pred daljšim časom je ZZZD sestavila osnutek kolektivne pogodbe in se obrnila na podjetje v svrhu pogajanj. Podjetje je odgovorilo odklonilno, a s tem stvar še ni zaspala. Podvzeto so bili ponovni koraki, da se akcija za sklenitev pogodbe tudi res izpelje.

Kolektivna pogodba je v tem podjetju nujno potrebna. Podjetje se sicer izgovarja na to, da pogodbe ne more sklepati, vendar upamo, da bo z ozirom na utemeljenost delavskih predlogov končno vendarle sprevidelo, da mora delavstvu za njegovo delo nuditi toliko, da se bo moglo v sedanjih draginjah primerno preživljati. Vsi tudi vemo, da podjetje sedaj dobro dela in bo bremena, ki bi si jih naložilo s kolektivno pogodbo, tudi lahko brez škode nosilo.

Kočevje - »Tekstilana«

V naši tovarni se naš položaj vedno bolj poslabšuje. G. ravnatelj se je izrazil, da je zmanjšal obrat zaradi tega, ker ne mara, da bi ostal tudi ne en sam meter blaga v zalogi.

Pod prejšnjim ravnateljem je bilo življenje v tovarni vse drugače. Ko je odšel, je dejal: »Delavci, pozdravljam vas, ko odhajam od vas, ki ste mi bili tako dobri in priidni delavci! Smilite se mi, kajti na prvi pogled sem videl, da ne boste imeli dobrega vodje tovarne.«

Odšel je iz Kočevja, delavci pa o njem še vedno govorimo, kako je dobro gospodaril. Potoval je naokoli in prodajal blago ter se vesel vrnil domov, delavci pa smo z veseljem delali, ker smo dobro zaslužili.

Sedanjí ravnatelj pa ne dela drugega, kakor da hodi iz kota v kot in vedno misli, da vse spi, če njega ni v tovarni. Tako trpi tovarna in zaradi tega tudi delavstvo. Zaradi tega smo vsled slabih zaslužkov čisto izčrpani in izstradani, ker delamo že dolge mesece le po 3 do 4 dni v tednu. Sedaj se nam pa, ko primanjkujejo surovine, obeta še nadaljnje zmanjšanje obratovanja.

Ker smo družinski očetje in vsled razmer popolnoma obupani, zima pa pred vrati, prosimo oblast in Delavsko zbornico, da nam priskoči na pomoč.

Sv. Lourenč na Pohorju

Po daljšem času smo tudi pri naši podružnici začeli bolj intenzivno delati. Preteklo nedeljo smo sklicali članski sestanek. V tovarni kos in srpov smo v brez-pogodbenem stanju. Marksisti se niso marali pobrigati, da bi se pogodba obnovila, mi pa še nismo zaradi marksistične demagogije imeli tistega vpliva in moči, da bi to mogli opraviti preko marksistov. Zdaj pa so mnogi njihovi že spoznali celotno igro in delavstvo se odvraca od njih.

Sestanek je bil dokaj lepo obiskan. Kot zastopnik ZZZD je prišel tov. Rozman Peter. Navzočim je v krepkem govoru očrtal nujnost močne strokovne organizacije. Strokovna delavska organizacija je več kot vsakdanji kruh, za katerega se vsi toliko pehamo in garamo. V vsaki smotreni delavski akciji za boljše čase in za svoje pravice je vrstni red naslednji: najprej močna strokovna organizacija delavcev, po njej odločna borba, iz iste potem pridejo pravične meze in iz teh šele sledi boljši in večji kos kruha. Naši delavci, zlasti vsi neorganizirani, pa pričakujejo ravno obratno. Najprej bi radi imeli do-

bre mezde in eksistenco, potem šele bi se morda organizirali. Hočejo prej žeti, kakor pa sejeti, prej zmagati, kakor so se borili. Ustvarjajo sami svoj »narobe svet«, zato pa ni čuda, če živimo danes, zlasti delavci, tako mizerno življenje, ker večina delamo in pričakujemo vse drugače in narobe, kakor pa to mora biti. Vsak neorganiziran delavec, ali nereden član v organizaciji, je kot suha veja na zdravem drevesu. Vsak, ki dela razdore in prepire v delavskih vrstah, ki samo vse kritizira, sam pa ničesar ne ustvari, je največji škodljivec prave delavske skupnosti in boljše bodočnosti. — Na tem sestanku so bili navzoči tudi delavci — pristaši marksistične organizacije ter so se vsi strinjali s stvarnimi besedami govornika. Rekli so: »ZZD ima prav!«

Za naš delavski rajon so taki sestanki neprecenljive važnosti, zato bomo skrbeli, da bomo vsaj vsak mesec enkrat prišli skupaj in razmotrivali svoje probleme. S praktičnim delom se bomo najbolj usposobili in izobrazili, kar nam je danes še posebej potrebno.

Žiri

V nedeljo, dne 5. novembra ob 1/3 uri popoldne priredi naša organizacija skioptično predavanje v dvorani novega župnišča. Predavanje bo za sedanje razburkane čase zelo zanimivo in poučno za vsakogar. Predavatelj pride iz Ljubljane. Delavci, udeležujte se naših poučnih predavanj v čim večjem številu, da se tako izobrazimo in bomo znali razumeti čas, kateremu se približujemo.

Odbor ZZZD v Žireh poziva vse člane, ki so v zaostanku s članarino, da isto čimprej poravnajo, kajti ne more nam biti vseeno, ali vrši kdo svoje dolžnosti ali ne. Mi hočemo disciplinirano članstvo, ker le tako bomo tudi nekaj pomenili. Kdor ne bo vršil točno svojih obveznosti in se bo do organizacije obračal le v primerih, kadar mu gre takorekoč za noht — za tega pač ne bomo mogli delati. Zato še enkrat: Stori svojo dolžnost in poravnaj članarino!

V zadnjem času so tudi pri nas v Žireh nekateri vstali in se opogumili, ker menijo, da imajo dar prerokovanja. Hvalijo Rusio, Stalina in njegovega zaveznika Dolfeta. Toda ti social-patrioti pozabljajo na eno stvar, namreč, da če v Jugoslaviji ne bodo zadovoljni, jih tudi muhik Stalin ne bo osrečil. Zato naj ti preroki raiši opuste svoj nesmiseln način osrečevanja delavstva in naj rajši svojo silo in zmoglosti posvetijo mirni ureditvi Jugoslavije in njenega delavstva, da ne bo prišlo zanje zopet preveliko razočaranje, kakor je to bilo doslej že dostikrat.

Kamnik

V nedeljo, dne 22. t. m. smo imeli članski sestanek, na katerem smo obravnavali naše križe in težave vsled zmanjšanja obratovanja v tovarni »Titan«. Sklenili smo poklicati na pomoč vse merodajne činitelje, da se pobrigajo za nas, da ne bomo na zimo na cesti.

Kot zastopnik centrale nam je objasn timer Breznik sedanjí položaj, ko je radi vojnih zapletljajev tudi naše gospodarstvo prišlo iz ravnotežja in je dolžnost merodajnih činiteljev, da prehodne krize čim bolj ublažijo, da ne bi trpelo naše narodno gospodarstvo, predvsem pa socialno najšibkejši, t. j. delavski stan.

Na sestanku je prišel tudi urednik »Slovenskega delavca«, č. g. Križman, ki se je ravnokar mudil v Kamniku, in nam v slikovitih besedah prikazal gospodarstvo prejšnje uprave Delavske zbornice, ki je bilo tako, da če bi vse delavstvo zanj vedelo, ne bi pokretom, ki so imeli prejšnjo upravo DZ v svojih rokah, ne sledil niti eden delavec. Tov. Križmanu smo za njegova izvajanja zelo hvaležni in želimo, da bi nas še večkrat obiskal.

Jarše

Zalostno je odjeknila v naših srcih vest, ko smo zvedeli, da se je smrtno ponesrečila naša sodelavka in iskrena prijateljica Petrič Tončka. Vračajoča se z dela je v terek zvečer po šesti uri zapustila tovarno v družbi svoje prijateljice. Nasproti jima je privozil avtobus, ki vozi iz Ljubljane ob pol šestih zvečer. Močna luč od avtobusa ji je vzela vid in nesrečna Tončka je zavozila s kolesom pred auto. Nesreča je bila neizogibna. Pri padcu ji je počila lobanja in tudi noge ji je polomilo. Z rešilnim avtom so jo prepeljali v Ljubljansko bolnico, kjer pa je poškodbam podlegla.

Krasen sprevod, ki se je razvil ob krsti pokojne tov. Petrič Tončke, iz hiše žalosti v Depalji vasi na pokopališče v Domžale in ki so ga tvorili večinoma delavci iz tovarne »Induplati«, številni zastopniki podjetja in krasen venec, ki so ji ga ku-

pili vsi delavci kot zadnji spomin, vse to je pričalo kako je bila draga pokojnica priljubljena pri vseh. Bila je res pravi značaj katoliške matere in zveste družice v zakonu.

Dragi pokojnici kličemo: Večna luč naj ji sveti.

Soprogu in pa mali triletni hčerkici izrekamo naše najiskrenejše sožalje.

Trboulje

Članski sestanek, ki se je vršil preteklo nedeljo v Društvenem domu, je prav dobro uspel. Otvoril ga je tov. predsednik ter predstavil delegata iz Ljubljane tovariša Grebenška, nakar je podal pregled o odborovem delu v zadnjem času. Seznanil je navzoče člane z okrožnico Delavske zbornice, ki napoveduje ustanovitev socialne šole; opozarjamo vse mlajše člane naše krajevne organizacije, ki se tega sestanka niso mogli udeležiti, da se o razpisu za sprejem v navedeno šolo informirajo pri našem tajništvu. V nadaljnjem je opozoril na hvalevredno ponudbo Del. zbornice, da nam priskrbi skioptična predavanja o aktualnih delavskih vprašanjih, česar se bo treba z vso vsmo oprijeti.

Po obravnavanju še nekaterih perečih zadev je tov. Grebenšek, ki nam je z njemu lastno poanto poročal o delu centrale ZZZD, povzdignil posebno nekatere važne dogodke v zadnjem času ter prešel nato k stvarnim razmotrivanjem vseh perečih problemov, ki se tičejo našega delavca; omenil je posebno pomanjkljivost § 221 o. z. in naredbe o stanovanjski zaščiti orožne vaje služečim, ki se pač bodo morale dejanskim potrebam primerno preurediti; a tako, da bo socialno šibkejši res zavarovan.

Tov. Grebenšek je ob zaključku prejel od vseh navzočih polno iskrenega priznanja in zahvale; potem se je razvila živahna debata, ki je pokazala, da se tovariši resno zanimajo za naš pokret in vsa sodobna delavska vprašanja.

Začetkom novembra t. l. bo izšel žepni koledarček ZZZD za l. 1940 s prav pestro vsebino; za naše člane smo ga naročili primerno število ter se ga bo dobilo pri tajniku; opozarjamo tovariše, da si ga pravočasno oskrbijo, ker ga utegne zmanjkati.

Naša občina je dobila nov občinski dom, ki ga je zgradila tvrdka Tönnies iz Ljubljane. K temu poglavju se še vrnemo.

Preska

Sestanek članstva v nedeljo dne 5. XI. ob 7. uri. Pridite vsi!

Fotografi — Ljubljana

Ko je nekaj članov delalo pred enim letom mojsterski izpit, so morali poleg običajne, določene pristojbine za TOI v skupnem znesku din 250.—, plačati tudi članu izpitne komisije v znesku po din 150.—. Ker se je eden izmed članov kandidatov izplačilo tega zneska upiral, naslanjajoč se na pravilnik, izvirajoč iz § 322 obrtnega zakonika, mu je predsednik Združenja fotografov, g. H. Hibšer, ki je bil obenem član izpitne komisije, zagrozil, da se ga ne bo pripustilo k izpitu, če te takse takoj ne plača. Opravičeval je to izplačilo z motivacijo, da je to pristojbino določilo Združenje fotografov samo in, da se bo ta pristojbina vsekakor še povečala.

Ker ta izjava nikakor ni odgovarjala resnici in ker tudi pravilnik, izvirajoč iz § 322 o. z. ne zahteva poleg izplačila po din 250.— nikakršne posebne pristojbine niti za TOI niti za Združenje fotografov in ker je bila pristojbina v znesku din 150 vsled tega po zakonu neutemeljena in vsled tega neupravičena, smo vložili pritožbo potom ZZZD, v kateri smo prosili TOI, da uvede revizijo Združenja.

TOI je sicer odredila revizijo, vendar pa kljub temu, da so bile pri pregledu poslovnih knjig ugotovljene mnoge nekorektnosti, v dopisu branila stališče Združenja: računajoč vse izdatke, ki so sploh možni, porabo luči po maksimalni ceni in ves, bodisi rabljen ali nerabljen material, kakor tudi vse kemikalije, uporabljene pri tem delu, celo plačanje pomočnika in zastoj dela za tisti čas — češ, da pomočnik ne more vršiti tisti čas svoje službe in so ga dolžni v tem času plačati kandidati sami — se je računal res znesek od din 100 do 150, ki smo ga za čas izpita tudi plačali.

Seveda je tako računanje zgledalo vse-kakor smešno. Dočim so oni dobili omejeno vsoto, smo mi naračunali znesek od din 14 do 20, ker smo morali pač odšteti ves material, ki smo ga dali sami. Da je pa TOI vsekakor zagovarjala stališče Združenja pa dokazuje stavek, ki se dosledno glasi takole: »Smatramo pa obenem za svojo dolžnost, da moramo vzeti v zaščito mojstre, ki vrše čisto v svojo lastno škodo odgovorno in nevhvaležno funkci-

jo članov izpitne komisije, pred neutemeljenimi očitki.« Tu ne vemo, ali se dela TOI iz njih ali iz sebe norca, ko misli najbrže, da so mojstri, odnosno mojstra izpitne komisije pobirali denar ne v svojo korist, pač pa v svojo lastno škodo. Če bi bila to res tako nevhvaležna funkcija, zakaj so nam pa zavrnil predlog, ko smo želeli polagati izpit v ateljeju foto-Dolenc in nam direktno vsilili mojstra, ki sta člana izpitne komisije, čeprav pravi pravilnik, »da je treba upoštevati kandidatove želje«. Domnevamo pa in smo trdno prepričani, da bi bilo pač težko, prepuštili denar, ki bi ga morala dobiti onadva, komu drugemu. Zato pa sta tudi krčevito vztrajala na tem, da za nobeno ceno ne prepustita izpitnega monopola.

Zapisnik, sestavljen iz raznih nepravilnosti poslovanja, ki je obsegal tri strani, je bil takoj po objavi tega dopisa od TOI poslan na bansko upravo v končno rešitev. Ker pa je želela banska uprava od TOI še neke podrobnosti in razloge iz zapisnika, ga jim je zopet z našo pritožbo vred vrnila. S tem je TOI dobila možnost, da se je odpošiljka akta dalj časa zadrževala in je hotela morda celo doseči, da se akt neka-ko pozabi in zavrže.

Zato je razumljivo, da so pretekli še trije meseci, ko nismo dobili nikakega pojasnila niti od TOI niti od kr. banske uprave o nadaljnjih ukrepih.

Vsled tega smo vložili ponovno pritožbo direktno na kr. bansko upravo, v kateri smo zahtevali dokončno rešitev, ker si bomo v nasprotnem slučaju izposlovali rešitev potom sodišča.

Z ozirom na to pritožbo je sledil dekret kr. banske uprave z dne 7. okt. t. l., v katerem se razrešuje g. Hugon Hibšer in celokupna uprava svoje dolžnosti. Kot vzrok tega koraka se navede primanjkljaj v znesku din 1400.— in nezmoglost vodstva uprave. Mesto nje pa se postavlja komisarja v osebi g. Lojzeta Hočevarja, ki ima dolžnost voditi posle do izvolitve novega odbora. Z dekretom, poslanim na Delav. zbornico in potom nje na ZZZD, je pa banska uprava z dnem 11. okt. t. l. dokončno razsodila našo pritožbo in odredila, da se od sedaj naprej ne bo pobirala nikakršna druga dajatev od kandidatov. Pravi, da »kr. banska uprava ne more soglašati s predlogom, da naj bi kandidati vračali članom izpitnih komisij stroške za pomoč pomočnikom, uporabo aparatov itd, kakor tudi ne pavšalno zaračunavanje materiala. Na podlagi tega odloka bodo prejeli kandidati za mojsterski izpit povrnjene zneske po din 150.—, ki so jih morali plačati na račun stroškov praktičnega dela izpita«.

Kar smo želeli, smo dosegli. Dolgo so se norčevali gospodje iz naše organizacije in ošabno dvigali glave in nam od časa do časa dajali svarilne besede, kakor kaki rimski senatorji. Bili smo jim že od nekdaj tako pri srcu, da bi nas najraje vtopili v žlici vode. V najmanjši zadevi so nam nasprotovali; hoteli so biti nad nami. Pa se jim nismo pustili. In ravno, ko so mislili, da sede najtrdnje na stolčku, smo ga jim spodmaknili; njih ošabnost je šla pred padcem. Ta padec pa je prišel tako naglo, tako nepričakovano, da se nekateri bivši funkcionarji še danes ne morejo zživeti v dejstvo, da je to izvedla uboga peščica fotografskih pomočnikov njim, ki so bili nad vsemi in od nikogar odvisni.

Ne smemo pa pri vsem tem prezreti še dejstva, da je že dolgo pred tem vladala v Združenju samem neeindnost. To pa ravno vsled člana, ki je hotel, da se vsaka stvar izvrši tako kot je on želel. Zahteval je izključno pokorščino svojih sodrugov. In to je bil tudi glavni vzrok, da je bil naš uspeh še bolj zagotovljen. Pač z drugo besedo povedano, da je »maček« vsled solidarnosti, sporazuma in ljubezni do svojega sotrpina, drugemu »mačku« vrat zabil.

S tem, ko pokopavamo stari in obenem že zastareli odbor Združenja, želimo, da bi bil nov odbor, ki bo slej ko prej stopil pred svoje člane, sestavljen iz ljudi z neomadeževano preteklostjo, ki bodo smatrali sodelovanje z našo organizacijo kot dolžnost, ki bodo imeli čut vesti in pravičnosti že prirojen. Le s tem bo možno doseči prosep njihove organizacije, ki zahteva ozdravljene dolgoletnega bolehanja uprave, ki bo začela na podlagi take ureditve pravzaprav šele sedaj z aktivnim delom.

Fotograf.

Ljutomer

V nedeljo 5. nov. t. l. ob 11. uri se vrši v Viničarskem domu važna seja »Viničarske kreditne zadruge«. Udeležba od strani članov, načelstva in nadzorstva strogo obvezna. Posamezni funkcionarji, ki so ob enem v načelstvu strokovne zveze viničarjev, naj pridejo že ob 9. uri, ker se ob tej uri vrši seja načelstva SZV.-ZZD. Vabi načelnik.

Groblje

Seja naše podružnice ZZZD se vrši 29. t. m. ob 1/210 popoldne v Društvenem domu Groblje. — Ker je važna, udeležba strogo obvezna za vse člane odbora.

Iskre resnice

Primer solidarnosti

Vinogradnik v Ljutomerškem okraju, ki v okolici vsled nizke plače in nerednega izplačevanja ni mogel dobiti delavcev - kopačev za svoj vinograd, najame za enkrat za višjo mezdno sezonske delavce iz Prekmurja. Pride 20 krepkih fantov in deklet, le eden 18-letni fant se je zdel gospodu prešibek za delo. Zato ga odslovi, ostalim pa ukaže iti delat. Ni pa računal gospodar s tem, da ima pred seboj složne ljudi, kateri izjavijo, da gredo delat vsi ali nobeden. Ker gospod ni hotel na to pristati, so pobrali svoje stvari in odšli. Tovariši viničarji, lep zgled delavske sloge. Ali je med nami tako? Devetnajst se jih bori za pravico enega. Pri nas viničarjih pa se bori eden za pravico, devetnajst drugih pa proti njemu. Eden se bori za uveljavljanje minimalne mezde, določene po uredbi viničarskega reda, devetnajst jih pa gre delat za enkrat nižjo plačo ter se posmehujejo tistemu, ki se bori za boljši položaj. Vprašujete se, kdaj bo boljše in sami sebi odgovarjate — nikdar. Nikdar, dokler ne bo med nami stanovske vzajemnosti in medsebojne sloge. Viničarji, kdaj bo vam padla mrena z oči, kdaj boste vrgli v stran očala materialistične sužnosti, ter pogledali v svet z jasnimi očmi, ter se razgledali okrog, kakšni smo, in kakšni so drugi delavci v obrambi za svoje pravice?!

Viničarji na Hrvaškem

Skrajno slaba eksistenca viničarjev, je že marsikatero napotila, da je šel iz domačega kraja iskat viničarske službe v sosednjo Hrvaško banovino. Izjava vseh teh izseljencev je, da je tam trikrat boljši položaj kot v naših viničarskih rajonih. Eden izmed teh izseljencev se je pred par dnevi mudil v Ljutomeru, ter podal naslednje izjave: V kraju, kjer je naseljen on, je približno 20 viničarji, ki imajo mesečne plače od 600 — 1000 din, ter narvalne prejemke. Poleg prostega stanovanja dobe še: moko, sol, mast, mleko, drva in sploh vse kar rabi za preživljanje viničarjeve družine. Zopet drugod dobe namesto moke ali koruze in krompirja zadostne površine deputatne zemlje ter poleg tega še sol, mast in mleko. Delavci v vinogradu dobe dnevno: lansko leto po 15 — 20 din, letos pa sploh po 20 din ni mogoče dobiti delavca. Tako je odločila seljačka sloga in ako vinogradnik noče, da mu propade vinograd, mora plačati. Tistim vinogradnikom, ki so se letos hoteli upreti tej mezd, se je njih trma grdo maščevala. Vsled slabega in zamujenega obdelovanja vinogradov jim je peronospora uničila pridelek, dočim so tisti, ki so pravilno in o pravem času obdelali vinograde, imeli sijajno trgatve, ki jim je po višek mezde delavcem s procenti poplačala. Stroški obdelovanja so isti kot pri nas, kvaliteta vin pa mnogo slabša in se najboljša vino od kleti proda komaj po 3.— din liter. Le kvantiteta pri dobrem obdelovanju je višja. Da so te izjave resnične, potrjujejo tudi poročila Delavske zbornice v Zagrebu in njenih podružnic n. pr. v okolici Novega Sada, Sl. Požege, Vršac itd., da so mezde vinogradniških delavcev in viničarjev iste, kot smo jih prej navedli. Ta poročila je imenovana zbornica dala na razpolago naši strokovni organizaciji. Kaj bodo k temu rekli naši vinogradniki in tudi tisti viničarji, ki bi še naprej radi delali izpod mezd v uredbi viničarskega reda? Kdo tam določa mezde? Sloga delavcev! Pri nas? Čevljar za krpanje čevljev, mizar, krojač itd. tem morajo plačati, kolikor ti računa. Viničar? Kolikor se vinogradniku zdi! Zakaj? Ker smo duševni slabiči. Ker samo preklinjamo nad slabimi časi, godrnjamo nad nesocialnostjo svojih gospodarjev, ker se eden drugega grizemo in odjedamo eden drugemu še ta zaslužek iz rok, ter se damo voditi na vrvice kot medvedek. Ne zavedamo se, da smo močni, ne zavedamo se važnosti stanovske sloge in vzajemnosti. Ali ni res? Strokovna organizacija se bori za zboljšanje položaja viničarjev, posamezni funkcionarji postajajo žrtve posmeha, a masa izstradanih viničarjev stoji ob strani, ter zasmehujejo tiste, ki se bore. Kaj čakajo? Mogoče, da bo oblast z orožniki prisilila vinogradnike, da dajo svojim viničarjem vsaj to, kar določa nova uredba viničarskega reda? Če to čakajo, bodo še dolgo čakali. Pečeni golobi ne lete sami od sebe v usta. Treba zavhati rokave in pristopiti k skupnemu delu, ki je združitev naše moči, sloge in stanovske vzajemnosti. Vsega tega se uči v svoji stanovski organizaciji. Ta je nositeljica bodočnosti.

In pri nas? ...

V naših obmejnih viničarskih krajih se gode včasih kaj čudne reči. Gospodarji si dovolijo mestoma kar na debelo izkoriščati svojih viničarjev, kot bi to ne bili ljudje, kot bi za nje ne veljala zaščita vi-

ničarske uredbe. Tako se je zgodilo, da je gospodar obširnih vinogradov, nasprotnik naše narodne ideologije, vladal čez življenje 10 viničarskih družin, kot nekdašnji grajščaki čez svoje tlačane. Bil jim je gospod, zakon, oblast in pravo. Viničarji so delali leto in dan brez vsakih odmorov, za dnevno mezdo 4 din, vsaki 5 din. Za pičajo so dajali delavcem petijot, napravljen iz vode, h kateri je dotečala gnojnica. Ko je nastopil nov upravitelj, je posameznim viničarjem odvzel del deputatnih njiv, dajanje naravnih prejemkov kakor mleko itd. Namesto 25% poviška plače za težka dela so imeli obljubljeno vsak moški po ene hlače, ženske predpasnik. To so dobili samo na papirju. Vsem mladoletnim delavcem pa se je mezda za 1 din znižala itd. Ko so se viničarji, ki so trpeli kot črna živina, začeli upirati na zakonska določila, si je dovolil upravitelj še enega viničarja osuvati ter odpovedal vsem viničarjem službo protizakonito. Viničarji so se organizirali. Borba se je poostрила. Upravitelj je začel z novo grožnjo. Neorganizirani viničarji lahko ostanejo še nadalje v službi, kolovodje organizacije pa morajo brezpogojno iz službe. Vršilo se je zborovanje viničarjev, ki je ljudmi uspelo kljub temu, da so nahujskani in pijani ljudje rogovilili okrog voglov lokala, kjer se je zborovanje vršilo in so plačanci trgli viničarske plakate. Prvi uspeh je bil, da se je začela dajati boljša

pijača, ker je hotela organizacija dati pregledati analizo gnojničnega petijota. Viničarji so vložili predlog za razpravo pred viničarsko komisijo. Na občini so jih nahručili z žaljivimi besedami, nje — slovenske volilce. Kljub temu se je komisija vršila. Upravitelj je posamezne viničarje nagovarjal, naj ne gredo na razpravo, saj, če bodo oni drugi viničarji uspeli, bo ta, ki bi ostal doma, to itak tudi dobil. Delno mu je uspelo. Toda pomagalo ni nič. Viničarska komisija je razsodila po pravici, da imajo viničarji pravico do odmorov, da se morajo vsi neupravičeni odtegljaji in zadržki plač ali naravnih prejemkov brezpogojno plačati, da se podana službena odpoved prekliče in viničarje še nadalje obdrži v službi, da se imajo od 19. julija t. l. mezde izplačevati po določenih uredbe viničarskega reda. S tem je bilo pravici zadoščeno. Sedaj je potrebno, da se bo vse to tudi izvršilo. Če se ne bo, potem bo treba še krepkeje prijeti. Viničarji, taka je pot pionirjev organizacije. V borbi vztrajati, nastopiti odločno in odkrito, potem je uspeh zagotovljen. Le bojazljivci in omahljivci ne zmagajo. Toda že stoletja nas vzgajajo tako, da bi bili bojazljivci in omahljivci, ker s takimi ljudmi se da ravnati. Če ne pomaga grožnja, pomaga mogoče kupica judežev pijače. Viničarji! Ne dajmo teptati svojih pravic, ne zapijmo jih. Bodimo pošteni, toda odločni, močni in slozni.

Svet v frontah

Francosko-nemška fronta

Na francosko-nemški meji so Nemci izvedli svojo dalje časa napovedano ofenzivo ter so Francoze potisnili iz ozkega pasu nemškega ozemlja, ki so ga bili v zadnjih 5 tednih zasedli. Francozi so se iz tega ozemlja umaknili že dne 3. oktobra, ker so imeli namen samo premeriti ga in ga spraviti pod tarčo svojih topov Maginotove črte. Nemški sunek je bil močan, toda do kakšnih borb ni prišlo, ker so Francozi že dva tedna stali na svoji meji ter je bilo »mrtvo ozemlje« med obema črtama takorekoč prazno. Le ko so Nemci prišli do meje, se je vsula nanj toča topovskih krogelj, tako, da so imeli velike žrtve, ki jih francoski in angleški časopisi cenijo na 7000 mrtvih in ranjenih. 40 tankov je bilo uničenih. Sedaj, ko so Nemci zasedli spet svoje ozemlje, teče fronta točno po meji, in je spet zavladalo popolno zatišje. Obe vojski sta vsaka v svoji utrjeni črti in se ne spuščata v nobene ofenzivne sunke.

Akcije v zraku

V zraku je prišlo do večjih dejanj. Nemški bombniki so napadli angleško pristanišče Edinburg, tamkaj bombardirali vojne ladje in skušali zadeti tudi važen most. Uspehov ni bilo, toda vsi priznavajo — v prvi vrsti Angleži sami — da je bil polet nemških bombnikov drzno dejanje, ki je angleško protiletalsko obrambo opozoril, da se bo morala bolj resno brigati, ako se hoče zavarovati pred presenečenji. Nemški bombniki so prileteli nad angleško obalo tudi na drugih mestih. Skupne izgube nemških bombnikov cenijo na 5 letal, ki so bila sestreljena. Angleško in francosko letalstvo je tudi letalo nad nemškim ozemljem, toda nikjer niso metali bomb. Izgube obeh znašajo v preteklem tednu 4 letala.

Na morju

Na morju je treba zapisati velike vojne dogodke. Neki nemški podmornici se je posrečilo, da je nevidno vdrla v angleško bojno luko Scapa Flow (v Šelejskem otočju severno od Škotske) ter tamkaj s 5 torpedi potopila angleško bojno ladjo »Royal Oak«, s katero vred je utonilo nad 800 mornarjev. Je to pogumno in drzno dejanje, ki so ga s pohvalo priznali Angleži sami. Nemška poročila so pripovedovala, da je ista podmornica poškodovala še eno angleško ladjo (»Repulse«) in da so nemški bombniki pri Edinbourgu hudo poškodovali tri angleške vojne ladje (»Southampton«, »Iron Duke« in »Mothawk«), a izkazalo se je, da so bila poročila pretirana, ker te ladje niso skoraj nič poškodovane, medtem ko je navedba, da je bila potopljena ogromna nosilka letal »Arc Royal«, neresnična. Nasproti tem nemškim uspehom pa navajajo Angleži in Francozi, da so do sedaj potopili vsaj 20 nemških podmornic. Nemške podmornice so v teku tedna potopile večje število parnikov, toda nasproti temu navajajo Angleži, da so zaplenili Nemcem mnogo več blaga, kot so te ladje vredne in da je bila po podmorniški vojni angleška in francoska trgovina do sedaj prizadeta samo za pol odstotka.

Neuspeh sovjetov na severu

Medtem ko se je sovjetski načrt glede Poljske in baltičkih držav posrečil, je sovjetsko-nemška politika zadela na odpor na severu pri Finski in na jugu pri Turčiji. Na severu so se za Finsko zavzele vse skandinavske države ter celo — Amerika. V Stockholmu je bila konferenca 4 vladarjev, ki je opozorila sovjetsko Rusijo, da bi nadaljni pritisk na Finsko imel neljube posledice, ker bi vrgel še nadalje države v boj in bi se evropska vojna po nepotrebnem razširila.

Neuspeh sovjetov na jugu

Na jugu pa se je sovjetsko-nemški politiki zoperstavila Turčija, ki je po treh tednih pogajanj s Sovjetsko Rusijo razgovore prekinila, ker je dobila vtis, da bi jo radi spravili na pota, ki niso njej koristna. Takoj po prelomu s Sovjetsko Rusijo pa je Turčija podpisala zavezniško vojaško pogodbo s Francijo in Anglijo, v kateri si vse države obljubljajo vojaško pomoč v Sredozemskem morju ter pri obrambi Rumunije in Grčije, ako bi bili ti dve državi napadeni. Le toliko si je Turčija izgovorila, da se proti Sovjetski Rusiji ne bo vojskovala. Iz tega nekateri sklepajo, da je Sovjetska Rusija dala zagotovila, da ne bo stopila v vojno ob strani Nemčije, ampak, da bo ostala nevtralna. S to pogodbo so bili potemtakem načrti, ki sta jih sprejela Ribbentrop in Stalin glede Balkana, potisnjeni na stran in je tudi gotovost, da bo balkansko področje ostalo izven vojne burje, postala mnogo večja. Kot posledico nemško-sovjetskega prijateljskega sodelovanja je treba navesti tudi zadržanje Italije, ki se uprav zaradi razmaha Sovjetske Rusije in ker ona sama noče v ničemer pospeševati sovjetski in boljševiški vpliv, počasi odmika od vsake udeležbe v vojni ter se hoče posvetiti nalogi, da ohrani balkansko in sredozemsko področje izven vojne nevarnosti.

Preokret na Daljnem vzhodu

V Čunging (prestonica tistega dela Kitajske, ki je še pod upravo maršala Čankajške in ki se bori proti Japonski), je prispelo sovjetsko vojaško odposlanstvo, ki ga vodita dva sovjetska generala in v katerem je večje število generalštabnih častnikov in vojaških inženirjev. Odposlanstvo se je pripeljalo na petih velikih letalih. Čeprav ni bila izdana nobena uradna razlaga o namenu tega prihoda, naglašajo v dobro poučenih krogih, da pripravljata sovjetska Rusija in Kitajska vojaško zvezo. Maršal Čankajšek, ki da se je prej načelno protivil proti zavezništvu s sovjetsko Rusijo, ki nosi glavno odgovornost za to, da se je Japonska mogla polastiti velikega dela Kitajske, ker jo je notranje razkrojila, se je sedaj odločil, da naveže stike s Sovjeti. Glavni razlog za to da je, ker snuje Japonska na tistem delu Kitaja, ki ga je zasedla, ustanovitev nove kitajske vlade pod predsedništvom Vančineva. Vojaška zveza med Sovjeti in Čankajškom pa bi imela namen dati izraza obojnemu odporu proti japonskim načrtom. — Čankajšek, da je tudi uvidel, da

DOMAČE NOVICE

Borza dela v Skoplju je dobila svojo stavbo

Predsednik kr. vlade g. Dragiša Cvetković, katerega so spremljali na svojem potovanju skozi južno Srbijo poleg predsednika senata g. dr. Antona Korošca in ministra g. Jevrema Tomića tudi še tov. Ljubomir Mitić, namestnik predsednika Jugorasa in tajnik beogradske Delavske zbornice ter Trifun Despotović, predsednik in Dragoslav Milojević, tajnik skopljanske Delavske zbornice, je prisostvoval v Skoplju svečani otvoritvi nove zgradbe Javne borze dela v Skoplju, za katere zgraditev je on kot svoječasi resorni minister za soc. politiko in narodno zdravje odobril potreben kredit.

Na železniški postaji v Skoplju je g. predsednik Cvetković čakala velika množica ljudstva, ki je njega in druge odličnike navdušeno pozdravljala. Na postaji se je zbralo tudi številno članstvo Jugorasa z zastavo.

Nato se je g. predsednik vlade odpeljal k novi zgradbi Javne borze dela, ki je bila v njegovi prisotnosti svečano otvorjena. Šef Borze dela v Skoplju se je v svojem govoru zahvalil g. Cvetkoviću in mu izrazil priznanje za njegovo polno razumevanje za težnje delavstva in njegove potrebe za razširitev socialnih ustanov.

Za njim je povzel besedo g. predsednik vlade, ki je v svojem govoru naglasil, da je kot minister za soc. politiko kakor tudi sedaj kot šef kraljevske vlade vedno stremel za tem in stremi, da se najbolj številčnemu stanu v državi daje to kar mu pripada, da bi na ta način dejansko občutil, da je močan činitelj narodnega gospodarstva in da mora v tej državi najti polno zaščito svojih koristi.

Po otvoritvi zgradbe je imel g. predsednik konferenco s svojimi političnimi prijatelji, nakar je nadaljeval svoje potovanje po južni Srbiji. V vseh krajih, kjer obstoja organizacija Jugorasa, je g. predsednik vlade konferiral z delavci kot predsednik glavnega odbora Jugorasa ter jim dajal navodila za delo v organizaciji.

600 delavcev brez dela

Pred 20 leti je prišlo nekaj tujih kapitalistov v Banjaluko in od države dobilo dovoljenje, da postavijo parno žago in sekajo državne gozdove v neposredni okolici Banjaluke. Skozi celih 20 let so ti tuji pri najnižernejših plačah oskubili hribe in doline ter napravili ogromne profite. Tudi napram državi niso bili toliko korektni, čeprav jim je ta omogočila milijonske dobičke, temveč so tudi njej ostali dolžni, tako da so danes v sporu z državo radi svojih dolgov, a država jim noče več dati gozdove za tako nizko ceno. To stališče države in mogoče tudi splošno stanje v svetu, je privedlo te tujce do tega, da so odpovedali delo vsem delavcem z motivacijo, da ne bodo več sekali gozdov. Jugorasa stoji na stališču, da podjetje vsekakor lahko razpolaaga s svojo privatno lastnino, kakor hoče, vendar podjetje, ki je skozi 20 let pod najslabšimi pogoji izkoriščevalo gozdove naše države in iz zdravih delavcev napravilo tuberkulozne pohablence, ni upravičeno, da odpove 600 delavskim družinam delo sredi zime, čeprav zato ni stvarne potrebe, temveč hoče podjetje s tem dejanjem le iz države izsiliti, da bi dobilo državne gozdove na neomejeno izkoriščevanje, kakor je to bilo do sedaj.

Jugoras je dignil protest proti temu, da je tuji kapital imel do sedaj neomejeno možnost za izkoriščevanje našega naravnega gozdnega bogastva in našega delavstva ter zahteva, da država vzame žago v svoje roke in nadaljuje z izkoriščevanjem gozdov, da se na ta način zavaruje 600 delavskih družin od lakote in bede.

je izbruh vojne v Evropi podrl vse njegove upe, da bi mogel od tamkaj dobiti kakšno pomoč.

V japonskih krogih izjavljajo, da je treba pričakovati hujšega pritiska sovjetske Rusije na Mandžurijo ter hujšega kitajskega odpora, ki ga bo zalagala sovjetska vojaška pomoč.

Pomen angleško - francosko - turškega pakta

Po mnenju italijanskih politikov je namen turškega nenapadalnega pakta sledeči:

1. Za Rusijo je dohod na Sredozemsko morje še naprej zaprt.
2. Prijateljstvo med Romunijo in Grčijo je preprečilo Sovjetski Rusiji dostop na Balkan.
3. Neodvisnost Balkana je v tem, da je Balkan varen pred ruskim vplivom, ki bi se lahko razširil na ves Balkan do Jadranskega morja, če bi bila Turčija ruske zahteve sprejela.
4. Po tem sporazumu je ostalo ideološko stališče Italije do komunizma neokrnjeno.